

The Metaphoric Perceptions of Science and Arts Centers for Gifted Students in Turkey

Kürşat KUNT*

Hasan Said TORTOP**

Received: 23 May 2013

Accepted: 29 June 2013

ABSTRACT: This study was aimed to examine the perceptions of metaphorical of gifted students who enrolled Science and Art Centers (SAC) at 2012-2013 academic years in Turkey. 112 gifted students have participated as participants from three different cities. In this study, phenomenographic method was used with both quantitative and qualitative analyze methods. The results of study, 67 different metaphors which produced by the gifted students, was grouped under the 9 categories. Some perceptions of metaphorical categories for SACs gifted students were included: "Knowledge Source and Transmitter", "Funny learning environment", "Safe learning environment", "Valuable learning environment" form. According to the results of the study, gifted students have more positive metaphorical perceptions about SACs. This situation was consistence with the targets of establishing SACs.

Key words: gifted students, science and art center (SAC), metaphor

EXTENDED ABSTRACT

Purpose and Significance: The institutions where the gifted students are educated are Science and Art centers (SAC). The establishment of these institutions started in 1994-1995. The Education quality of this institution is closely related with the perception of the gifted students who are educated in these institutions. So in this study, it is aimed to define the perceptual metaphor of gifted students about SAC.

Methods: In this study, phenomenographic method was used with both quantitative and qualitative analyze methods. 112 gifted students from 3 different country of Turkey participated in the survey. The data are collected in 2012-2013 education year. The participants are asked to complete the sentences "SAC is like.....", "Because.....". From the obtained metaphors, the sentences which have similar meanings are put in the same category. The metaphor phrases about these categories are supported by the quotations.

Results: According to the findings of the research, the gifted students produce 67 metaphors about SACs. These metaphors are collected in 9 categories. According to the categories produced by the gifted students, SACs are seen as the resources and transmitter of knowledge and they regard SACs as an entertainment environment where they have good times. Although SACs are seen as social environments, the category that has the least metaphor from the aspect of cooperative learning is SACs.

Discussion and Conclusions: The situations of the SACs are still debated in Turkey. So, SAC perception of the gifted students is important. The aims stated in SAC instruction shows parallelism with the results of the study. Furthermore, the research has yielded a positive result of the perception of SACs.

* Corresponding Author, e-mail: kursatkunt32@gmail.com

** Assist. Prof. Bulent Ecevit University, Center for Special Education Services Research and Application, Zonguldak, TURKEY, e-mail: hasansaidfen@gmail.com

Türkiye’deki Üstün Yetenekli Öğrencilerin Bilim Ve Sanat Merkezlerine İlişkin Metaforik Algıları

Kürşat KUNT* Hasan Said TORTOP**

Makale Gönderme Tarihi: 23 Mayıs 2013

Makale Kabul Tarihi: 29 Haziran 2013

ÖZET: Bu çalışma, Türkiye’deki üstün yetenekli öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezleri’ne (BİLSEM) ilişkin metaforik algılarının incelemek amacıyla 2012-2013 öğretim yılında yapılmıştır. Araştırmaya katılımcı olarak üç farklı ilden toplam 112 üstün yetenekli öğrenci katılmıştır. Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden, betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre üstün yetenekli öğrencilerin ürettikleri 67 adet metafor 9 kategori altında toplanmıştır. Araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM’lere yönelik metaforik algılarından oluşan kategorilerden bazıları: “Bilgi Kaynağı Ve Aktarıcısı Olarak Bilsen”, “Eğlenceli Öğrenme Ortamı Olarak Bilsen” ve “Güvenli Öğrenme Ortamı Olarak Bilsen” şeklindedir. Araştırmanın sonuçlarına göre ise üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM’lere yönelik metaforik algıları oldukça olumludur. Bu sonuç üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM’lere yönelik metaforik algılarının, BİLSEM’lerin kuruluş amaçlarıyla paralellik gösterdiğini ortaya çıkarmıştır.

Anahtar Sözcükler: üstün yetenekli öğrenci, bilim ve sanat merkezi (BİLSEM), metafor

GİRİŞ

Üstün yetenekli öğrenci, kendi yaş düzeyinde beklenen davranışlardan daha üst düzey davranışlar sergilerler (Sak, 2010). Zekâ, yaratıcılık, liderlik kapasitesi veya özel alanlarda yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği uzmanlar tarafından belirlenen IQ puanı 130 ve üstü olan öğrencilerdir (MEB, 2007). Üstün yetenekli öğrenciler, ortalama üstü bir yeteneğe sahip, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerine sahip, problem çözme yetenekleri gelişmiş, yaşıtlarına göre yüksek düzeyde muhakeme yapma, problem çözme ve planlama becerisi gösterebilen bireylerdir (Sak, 2010; Gallagher, 2008; Gagné, 2004; Renzulli, 1999). Ayrıca bu öğrenciler; yaratıcı, çok soru soran, hayal güçleri yüksek (Davashgil, 1990), bir amaca ulaşmak için pek çok yol düşünebilen, beklenmedik sorulara ustalıkla cevaplar verebilen, orijinal düşüncelere sahip, edinmiş oldukları bilgileri saklayıp, akıllarında tutan bireyler şeklinde tanımlanabilir (Altıntaş, 2009).

Üstün yetenekli öğrenciler bahsedilen özellikleri sebebiyle gelişimleri açısından, önceden belirlenmiş planlı ve programlı bir eğitim almaları son derece önemlidir (Eraslan-Çapan, 2010; Sak, 2010; Davashgil, 1990). Osmanlı Devleti’nde “*Enderun Mektebi*” ve Cumhuriyet ilanı ile birlikte yapılan uygulamalar (6660 sayılı müzik, resim ve diğer güzel sanatlarda olağan üstü yetenek gösteren çocukların devletçe eğitilmesini düzenleyen yasa, Ankara Fen Lisesi projesi, Ankara Rehberlik ve Araştırma merkezinin öncülüğü ile bazı ilkokul ve ortaokullardaki denemeler vb.) tarihimizde üstün yetenekli öğrencilerin varlığının kabul edildiğinin bir göstergesi ve önemli olduğunun kabulüdür (Karabalut, 2010; Tantay, 2010; Yıldız, 2010). Buna rağmen üstün yetenekli eğitimi günümüz modern eğitim ilke ve yöntemlerine göre özel merkezler tarafından, özel programlarla yürütülmeye başlanması ise 1993 yılını bulmuştur. Modern ilke ve yöntemlerle üstün yetenekli öğrencilere hizmet vermek amacıyla ilk olarak Ankara, İstanbul, İzmir, Denizli ve Bayburt illerinde “*Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM)*” adı altında yetenek geliştirme merkezleri kurulmuştur (Gökdere & Küçük 2003). 2004 yılı itibari ile ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde, öğrenci kabul edebilen 19 BİLSEM’in varlığı ve Haziran 2010 itibariyle sayısının 58’e çıkması üstün yeteneklilerin eğitiminin öneminin günümüzde de arttığının da bir göstergesidir (BSMİDR, 2010).

Öğrencilerin eğitimlerini aldıkları ortamlara yönelik algıları eğitim-öğretim faaliyetleri açısından önem arz edebilir. Öğrencilerin okul algılarına yönelik çalışmalara bakıldığında okullar genellikle bilgi verici, koruyup kollayan, büyüme/yetişmenin olduğu ortam gibi olumluları mevcut iken (Aydoğdu, 2008; Demir, 2007), olumsuz olanları da mevcuttur

* Sorumlu Yazar, e-mail: kursatkunt32@gmail.com

** Yrd.Doç.Dr. Bülent Ecevit Üniversitesi, Özel Eğitim Hizmetleri Uygulama ve Araştırma Merkezi, Zonguldak, Türkiye

(Aydoğdu, 2008; Saban, 2011; Akkaya, 2012). Hatta öğrencilerin ilköğretim seviyesinde iken okullara yönelik algıları daha olumlu iken (Balci, 1999; Cerit, 2006; Aydoğdu, 2008), ortaokul seviyesine gelindiğinde okula yönelik algıların olumsuzla yöneldiği saptanmıştır (Balci, 1999; Akkaya, 2012).

Üstün yetenekli öğrencilerin de eğitim aldıkları ortamları nasıl algıladıkları bir hayli önemlidir. Çünkü öğrenciler örgün okullarda aldıkları eğitim saatleri dışında BİLSEM’lerde yeteneklerine göre (MEB, 2007; BSMİDR, 2010) eğitim almaktadırlar. Üstün yetenekli öğrencilerin gelişimleri açısından son derece önemli olan bu merkezler ile ilgili görüşleri de oldukça önemlidir. Çünkü bu öğrencilerin BİLSEM’lere olan olumlu bakış açıları gelişimlerini olumlu bir şekilde etkileyecektir. Metaforlar kullanılarak öğrencilerin bu merkezler hakkındaki görüşleri ortaya çıkarılabilir. Çünkü bireyler, kuramsal, soyut bir olguyu açıklamada metaforları zihinsel bir araç kullanabilmektedir (Saban, 2008). Metaforlar, algısal benzerliği bulunan bir objeden diğerine geçen anlam aktarması olarak kabul edilirler (Gök & Erdoğan, 2010). Metaforlarla, bireyler soyut olan olguları, deneyimlerle elde edilen daha somut olgularla karşılaştırarak, bilinmeyen olgulara yönelik yeni kavrayışlar geliştirirler. Metaforlar sadece edebiyatta veya günlük yaşantımızda kullanılan bir söz sanatı olmanın yanında önemi açısından daha fazlasını hak eder (Saban, 2008; Semerci, 2007). Bu belirtilen özellikleri sayesinde metaforlar ile üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM’ler ile ilgili görüşleri ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır.

YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenografi (olgu bilim) kullanılmıştır. Bu yöntemde algı ve olaylar doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konur (Yıldırım ve Şimşek, 2005). 1980’li yıllarda ortaya çıkan fenomenografik araştırmalar yeni bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir (Akerlind, 2005). Fenomonografik analiz sırasında önce nitel fark kategorileri belirlenmeye çalışılır daha sonra araştırmaya katılanların olayları ve kavramları nasıl algıladıkları ortaya çıkarılır, son olarak da araştırmacı çalışmaya katılanlar arasında benzerlik ve farklılıkları karşılaştırarak kategorileri oluşturmaya başlar (Baş & Akturan, 2008).

Çalışma Gurubu

Araştırmanın çalışma gurubunu 2012-2013 öğretim yılında Türkiye’nin 3 ilindeki (Şehir A, Şehir B, Şehir C) BİLSEM’lerde eğitim gören toplam 112 üstün yetenekli öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılanların 58’i kız (%51,7), 54’ü erkek (%48,3) öğrencidir. Araştırmaya katılan öğrencilerin BİLSEM’deki program basamak dağılım sayıları ise şu şekildedir: *Uyum* basamağı 11 öğrenci (%10), *Destek* basamağı 43 öğrenci (%38,3), *Bireysel Yetenek* basamağı 19 öğrenci (%17), *Özel Yetenek* basamağı 16 öğrenci (%14,2), *Proje Basamağı* 23 öğrenci (%20,5).

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerini oluşturmak için niteliksel araştırma yöntemlerinden olan metafor analizi kullanılmıştır. Araştırma, 3 farklı ildeki BİLSEM’lerde eğitim gören öğrencilere araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Öğrencilere araştırma konusu, içeriği ve önemi hakkında bilgi verilmiştir. Araştırma formları gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra düşünmeleri için süre tanınmış ve toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin BİLSEM’lere yönelik metafor algılarını ortaya çıkarmak için her birine “*BİLSEM..... gibidir. Çünkü,.....*” cümlesini tamamlaması istenmiştir. Öğrencilere dağıtılan formlar üzerinden BİLSEM’lerle ilgili düşüncelerini dile getirmeleri istenmiştir. Araştırma formunda kullanılan “gibi” kelimesi ve hemen sonrasındaki “çünkü” ile başlayan cümle de metafor konusu ve metafor arasındaki benzerliği vurgulamak amacıyla hazırlanmaktadır (Ersalan-Çapan, 2010).

Verilerin Analiz Edilmesi ve Yorumlanması

Araştırmaya katılan öğrencilerden 112 adet form elde edilmiştir. Formlardaki metaforlardan 4 tanesi metafor ile açıklaması örtüşmediği için analizden çıkartılmıştır. Elde

edilen metafor ile açıklama arasında mantıksal bir bağ bulunan formlar analiz edilmiştir. Analiz sonucu araştırma formlarından 67 adet farklı metafor elde edilmiştir. Bu metaforlar benzer özellikte olmalarına göre gruplandırılmıştır. Daha sonra gruplanan metaforlar da toplam 9 adet kategoride toplanmıştır.

Araştırmada elde edilen 67 adet farklı metafor, kategoriler altında gruplanmıştır. Bu kategorilere ilişkin metafor örnekleri bulgular kısmında verilmiştir. Bulguların işlenmesinde ve yorumlanmasında öğrencilerin kendi el yazısı ile yazdıkları metafor imgeleri esas veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Ayrıca her bir kategoriye oluşturan alt özelliklerinin her biri en az bir öğrencinin metafor imgesiyle desteklenmiştir. Araştırmanın iç güvenilirliğini sağlamak amacıyla, kullanılan metaforların oluşturduğu kategoriye temsil edip etmediğini teyit etmek için uzman görüşüne başvurulmuştur. Görüşüne başvurulmuş uzmanların inceleme sonucunda görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları belirlenmiştir (Miles & Huberman, 1994). Buradan % 94 düzeyinde uzlaşma (güvenirlik) sağlandığı belirlenmiştir.

BULGULAR

Üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM'e yönelik metaforları ve oluşan kategoriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: Üstün Yetenekli Öğrencilerin BİLSEM'e Yönelik Metaforları ve Metaforlardan Oluşan Kategoriler

Kategoriler	Açıklama	Metaforları	Farklı Metafor sayısı (f)	Toplam metafor (f)
Bilgi Kaynağı Ve Aktarıcısı Olarak Bilssem	BİLSEM'lerin öğrencilerin bilgiyi edinme ortamı olarak algıladıkları ön plana çıkmaktadır.	Ampul, Beyin, Eğitim merkezi, El feneri, Güneş, Google, Işık, Kitap, Lamba, Okul, Okyanus, Öğretmenim, Tiyatro, Yıldız	14	34
Eğlenceli Öğrenme Ortamı Olarak Bilssem	Öğrencilerin, BİLSEM'de vakit geçirmekten hoşlandıkları ve burada eğlendikleri vurgulanmıştır.	Bilgisayar, Çizgi film, Eğlence merkezi, Eğlenceli eğitim, Eğlenceli okul, Hayal merkezi, Lunapark, Müzik kutusu, Oyun, Oyun parkı, Piknik alanı, Teneffüs, Yaz okulu	13	23
Güvenli Öğrenme Ortamı Olarak Bilssem	BİLSEM'in öğrenciler için kendilerini rahat ifade etmelerini, güvende hissetmelerini sağlayan özelliği ön plana çıkmıştır.	Ailem, Çiçek, Evim, Kafatası, Melek, Sıcak bir yuva	6	10
İhtiyaçları Karşılamanı Olarak Bilssem	BİLSEM'in öğrencilerin ihtiyaçlarını giderici özelliğini göstermiştir.	Alış-veriş merkezi, Bir başarı merkezi, Dondurma, Kalp, Karınca, Sandalye, Su	7	9
Gelişiminin Olduğu Ortam Olarak Bilssem	BİLSEM, öğrencilerin yetiştirildiği, her geçen gün onlara yeni bir şeyler katarak gelişimlerinin sağlandığı, ilerlemenin olduğu bir yer olarak görülmektedir.	Ağaç, Bahçe, Merdiven, Nar, Sınav	5	9
Yönlendirici/Şekillendirici Olarak Bilssem	BİLSEM'in yönlendirme, şekillendirme özelliği üzerinde durulmuştur.	Fabrika, Heykeltıraş, Hücre, İnşaat alanı, Koşu pisti, Müzik kursu, Pusula	7	7
Destekleyici Olarak Bilssem	BİLSEM'in destek eğitimi verme misyonu vurgulanmıştır.	Arkadaşım, Dershane, Hızır, Tatlı, Yardımcı, Uzay teleskopu	6	6

Değerli (Verimli) Öğrenme Ortamı Olarak BİLSEM	BİLSEM'in öğrenciler gözüyle değeri gösterilmiştir.	Benzersiz çiçek, Cennet, Güneş paneli, Hayat merkezi, Mücevher	6	6
İşbirlikli Öğrenme Ortamı Olarak BİLSEM	BİLSEM'in, bir arada çalışmanın faydalarını kavratıcı özelliği üzerinde durulmuştur.	İnsan vücudundaki sistemler, Kovan, Vücut	3	4

Tablo 1'de görüldüğü gibi üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM'lere yönelik metaforları kategorize edilmiştir. 9 farklı kategori arasında en fazla metafor “*Bilgi Kaynağı ve Aktarıcısı Olarak BİLSEM*” kategorisinde toplanmıştır. 14’ü farklı olmak üzere toplam 34 metafor bu kategoriyi oluşturmaktadır. “*Eğlenceli Öğrenme Ortamı Olarak BİLSEM*” kategorisinde 13 farklı toplamda 23 metafor, “*Güvenli Öğrenme Ortamı Olarak BİLSEM*” kategorisinde 6 farklı toplamda 10 metafor, “*İhtiyaçları Karşılaman Olarak BİLSEM*” kategorisinde 7 farklı toplamda 9 metafor bulunmaktadır. Diğer kategorilerden “*Gelişiminin Olduğu Ortam Olarak BİLSEM*” kategorisinde 5 farklı toplam 9 metafor, “*Yönlendirici/Şekillendirici Olarak BİLSEM*” kategorisinde 7 farklı toplam 7 metafor, “*Destekleyici Olarak BİLSEM*” kategorisinde 6 farklı toplam 6 metafor, “*Değerli (Verimli) Öğrenme Ortamı Olarak BİLSEM*” 6 farklı toplamda 6 metafordan oluşmaktadır. En az metafor içeren kategori ise “*İşbirlikli Öğrenme Ortamı Olarak BİLSEM*” olarak görülmektedir. Bu kategori 3 farklı toplam 6 metafordan oluşmaktadır.

Kategori 1. Bilgi Kaynağı ve Aktarıcısı Olarak BİLSEM

Bu kategoride; BİLSEM'lerin öğrencilerin bilgiyi edinme ortamı olarak algıladıkları ön plana çıkmaktadır. En fazla metafor içeren kategoridir (N=34, %=31,6). Tablo 2’de “*Bilgi Kaynağı ve Aktarıcısı Olarak BİLSEM*” kategorisinde yer alan metaforlar ve her bir metaforu geliştiren öğrenci sayısı ve yüzdesi sunulmaktadır.

Tablo 2. Bilgi Kaynağı ve Aktarıcısı Olarak BİLSEM Kategorisindeki Metaforlar

Metafor	Metaforu Kullanan Öğrenci Sayısı (f)	Metaforu Kullanan Öğrenci Yüzdesi %
Güneş	9	8,3
Işık	4	3,8
Kitap	4	3,8
Okul	4	3,8
Beyin	2	1,8
Lamba	2	1,8
Yıldız	2	1,8
Ampul	1	0,9
Eğitim Merkezi	1	0,9
El Feneri	1	0,9
Google	1	0,9
Okyanus	1	0,9
Öğretmenim	1	0,9
Tiyatro	1	0,9
TOPLAM	34	31,6

“Güneş” ve “Kitap” metaforları araştırmanın yapıldığı her 3 ildeki öğrenciler tarafından ortak olarak yazılmıştır. Bazı öğrencilerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“*BİLSEM güneş gibidir. Çünkü bilgisiyle bizi aydınlatır*” (Öğr.18). “*BİLSEM güneş gibidir. Çünkü çocukları aydınlatır*” (Öğr.66). “*BİLSEM güneş gibidir. Çünkü insanların yeteneklerini aydınlatır*” (Öğr.112). “*BİLSEM kitap gibidir. Çünkü bilgiyi anladıkça keyif alıp hayata atılırız*” (Öğr.15). “*BİLSEM kitap gibidir. Çünkü bilgi veren merkezdir*” (Öğr.57).

“BİLSEM kitap gibidir. Çünkü insana bilgi verir, yardım eder ve hiç yalan söylemez” (Öğr.108).

Kategoriye oluşturan diğer bazı metaforların ifadeleri ise şöyledir:

“BİLSEM beyin gibidir. Çünkü çok bilgi doludur” (Öğr.14). “BİLSEM ampul gibidir. Çünkü bizi aydınlatır.” (Öğr.64). “BİLSEM google gibidir. Çünkü aradığımız her şeyi burada buluruz” (Öğr.81). “BİLSEM öğretmenim gibidir. Çünkü bilmediğim şeyleri normal okulum öğretmezken BİLSEM öğretiyor.” (Öğr.93).

Kategori 2. Eğlenceli Öğrenme Ortamı Olarak BİLSEM

Bu kategoride; Öğrencilerin, BİLSEM’de vakit geçirmekten hoşlandıkları ve burada eğlendikleri vurgulanmıştır. En fazla metafor içeren ikinci kategoridir (N=23, %21,4). Tablo 3’de “Eğlenceli Öğrenme Ortamı Olarak BİLSEM” kategorisinde yer alan metaforlar ve her bir metaforu geliştiren öğrenci sayısı ve yüzdesi sunulmaktadır.

Tablo 3. Eğlenceli Öğrenme Ortamı Olarak BİLSEM Kategorisindeki Metaforlar

Metafor	Metaforu Kullanan Öğrenci Sayısı (f)	Metaforu Kullanan Öğrenci Yüzdesi (%)
Bilgisayar	3	2,9
Eğlenceli Eğitim	3	2,9
Oyun	3	2,9
Eğlence Merkezi	2	1,8
Eğlenceli Okul	2	1,8
Lunapark	2	1,8
Müzik Kutusu	2	1,8
Çizgi Film	1	0,9
Hayal Merkezi	1	0,9
Oyun Parkı	1	0,9
Piknik Alanı	1	0,9
Teneffüs	1	0,9
Yaz Okulu	1	0,9
TOPLAM	23	21,4

Bu kategoriye oluşturan bazı metafor ve öğrencilerin ifadesi şu şekildedir:

“BİLSEM bilgisayar gibidir. Çünkü eğlenirken öğreniyorum.” (Öğr.10). “BİLSEM bilgisayar gibidir. Çünkü bilgisayarda hem eğlenip hem de bilgiye ulaşıyoruz.” (Öğr.110). “BİLSEM lunapark gibidir. Çünkü çok eğlencelidir.” (Öğr.65). “BİLSEM lunapark gibidir. Çünkü eğlenceli vakit geçirmemizi sağlar.” (Öğr.82). “BİLSEM müzik kutusu gibidir. Çünkü her şey geçiyor.” (Öğr.31). “BİLSEM müzik kutusu gibidir. Çünkü kulağa hoş geliyor.” (Öğr.45). “BİLSEM çizgi film gibidir. Çünkü çok eğlenceli ve güzel.” (Öğr.35).

Kategori 3. Güvenli Öğrenme Ortamı Olarak BİLSEM

Bu kategoride; BİLSEM’in öğrenciler için kendilerini rahat ifade etmelerini, güvende hissetmelerini sağlayan özeliği ön plana çıkmıştır. Bu kategoriye oluşturan metafor sayısı toplamda 10’dur (% 9,3). Tablo 4’de “Güvenli Öğrenme Ortamı Olarak BİLSEM” kategorisinde yer alan metaforlar ve her bir metaforu geliştiren öğrenci sayısı ve yüzdesi sunulmaktadır.

Tablo 4. Güvenli Öğrenme Ortamı Olarak BİLSEM Kategorisindeki Metaforlar

Metafor	Metaforu Kullanan Öğrenci Sayısı (f)	Metaforu Kullanan Öğrenci Yüzdesi (%)
Evim	3	2,9
Ailem	2	1,8
Çiçek	2	1,8
Kafatası	1	0,9
Melek	1	0,9

Sıcak Bir Yuva	1	0,9
TOPLAM	10	9,3

Kategoriye oluşturan bazı metaforlar ve öğrencilerin ifadeleri şu şekildedir:

“BİLSEM evim gibidir. Çünkü orada huzur buluyorum.” (Öğr.4). “BİLSEM evim gibidir. Çünkü burada huzurlu ve mutlu saatler geçiririz.” (Öğr.77). “BİLSEM çiçek gibidir. Çünkü etrafa güzel kokular gibi neşe saçır.” (Öğr.76). “BİLSEM çiçek gibidir. Çünkü içi çiçeklerin rengi gibi bize huzur verir.” (Öğr.109). “BİLSEM kafatası gibidir. Çünkü beyni ve zekâyı korur.” (Öğr.94).

Kategori 4. İhtiyaçları Karşılamanın Olarak BİLSEM

Bu kategoride; BİLSEM’in öğrencilerin ihtiyaçlarını giderici özelliğini göstermiştir. Kategoriye toplam 9 metafor oluşturmaktadır (% 8,5). Tablo 5’de “İhtiyaçları Karşılamanın Olarak BİLSEM” kategorisinde yer alan metaforlar ve her bir metaforu geliştiren öğrenci sayısı ve yüzdesi sunulmaktadır.

Tablo 5. İhtiyaçları Karşılamanın Olarak BİLSEM Kategorisindeki Metaforlar

Metafor	Metaforu Kullanan Öğrenci Sayısı (f)	Metaforu Kullanan Öğrenci Yüzdesi (%)
Su	3	2,9
Alışveriş Merkezi	1	0,9
Bir Başarı Merkezi	1	0,9
Dondurma	1	0,9
Kalp	1	0,9
Karınca	1	0,9
Sandalye	1	0,9
TOPLAM	9	8,5

Bu kategorideki metaforlar ve ifadeler ise şöyledir:

“BİLSEM su gibidir. Çünkü su olmadan yaşayamayız. (Öğr.1). “BİLSEM alışveriş merkezi gibidir. Çünkü aradığımız her şeyi bulabiliriz.” (Öğr.90). “BİLSEM sandalye gibidir. Çünkü oturursanız faydalanırsınız, oturmazsanız faydalanamazsınız” (Öğr.51).

Kategori 5. Gelişmenin Olduğu Ortam Olarak BİLSEM

Bu kategorideki metaforlar; BİLSEM’in öğrencilerin ihtiyaçlarını giderici özelliğini göstermiştir. Tüm metaforların arasında 9 tanesi (% 8,5) bu kategoriye oluşturmuştur. Tablo 6’da “Gelişmenin Olduğu Ortam Olarak BİLSEM” kategorisinde yer alan metaforlar ve her bir metaforu geliştiren öğrenci sayısı ve yüzdesi sunulmaktadır.

Tablo 6. Gelişmenin Olduğu Ortam Olarak BİLSEM Kategorisindeki Metaforlar

Metafor	Metaforu Kullanan Öğrenci Sayısı (f)	Metaforu Kullanan Öğrenci Yüzdesi (%)
Ağaç	3	2,9
Sınav	3	2,9
Bahçe	1	0,9
Merdiven	1	0,9
Nar	1	0,9
TOPLAM	9	8,5

Kategoriye oluşturan metaforların açıklamalarından bazıları:

“BİLSEM ağaç gibidir. Çünkü hem içinde birçok sevgi, hem onları yetiştiren kökler hem de yetişen güzellikler vardır.” (Öğr.95). “BİLSEM ağaç gibidir. Çünkü bize ilk önce eğitim verir ve lise sona geldiğimizde bizi birey haline getirir.” (Öğr.107). “BİLSEM sınav gibidir. Çünkü başarılı oldukça sevinirim.” (Öğr.98). “BİLSEM merdiven gibidir. Çünkü en alt basamaktan en üst basamağa çıkartır.” (Öğr.44).

Kategori 6. Yönlendirici/Şekillendirici Olarak BİLSEM

Bu kategorideki metaforlarda daha çok BİLSEM'in yönlendirme, şekillendirme özelliği üzerinde durulmuştur. Bu kategoriye toplam 7 metafor oluşturmuştur (% 6,3). Tablo 7'da "Yönlendirici/Şekillendirici Olarak BİLSEM" kategorisinde yer alan metaforlar ve her bir metaforu geliştiren öğrenci sayısı ve yüzdesi sunulmaktadır.

Tablo 7. Yönlendirici/Şekillendirici Olarak BİLSEM Kategorisindeki Metaforlar

Metafor	Metaforu Kullanan Öğrenci Sayısı (f)	Metaforu Kullanan Öğrenci Yüzdesi (%)
Fabrika	1	0,9
Heykeltıraş	1	0,9
Hücre	1	0,9
İnşaat Alanı	1	0,9
Koşu Pisti	1	0,9
Müzik Kursu	1	0,9
Pusula	1	0,9
TOPLAM	7	6,3

Bu kategorideki metaforları öğrenciler şu şekilde ifade etmişlerdir:

"BİLSEM fabrika gibidir Çünkü orada bir sürü proje yapıyoruz" (Öğr.86). "BİLSEM heykeltıraş gibidir. Çünkü bir şeyler öğreterek bize şekil verir" (Öğr.89). "BİLSEM inşaat alanı gibidir. Çünkü orada geleceğimizin temelleri atılıyor. Herkes hayalini seçip katlarını çıkıyor ve bize bir sürü olanak sağlıyor" (Öğr.75). "BİLSEM pusula gibidir. Çünkü bize hayatımızla ilgili yön verir" (Öğr.80).

Kategori 7. Destekleyici Olarak BİLSEM

Bu kategorideki metaforlarda BİLSEM'in verdiği destek eğitimi ön plana çıkmıştır. Bu kategoriye toplam 6 metafor oluşturmuştur (% 5,4). Tablo 8'da "Destekleyici Olarak BİLSEM" kategorisinde yer alan metaforlar ve her bir metaforu geliştiren öğrenci sayısı ve yüzdesi sunulmaktadır.

Tablo 8. Destekleyici Olarak BİLSEM Kategorisindeki Metaforlar

Metafor	Metaforu Kullanan Öğrenci Sayısı (f)	Metaforu Kullanan Öğrenci Yüzdesi (%)
Arkadaşım	1	0,9
Dershane	1	0,9
Hızır	1	0,9
Tatlı	1	0,9
Uzay Teleskopu	1	0,9
Yardımcı	1	0,9
TOPLAM	6	5,4

Kategorileri oluşturan metaforlar öğrenciler tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

"BİLSEM arkadaşım gibidir. Çünkü bana her konuda yardımcı olur (dersler vb)" (Öğr.2). "BİLSEM dershane gibidir. Çünkü okulda öğrenemediklerimi tekrar öğreniyorum" (Öğr.87). "BİLSEM hızır gibidir. Çünkü ne zaman ihtiyacınız olsa size yardım elini uzatır" (Öğr.101).

Kategori 8. Değerli (Verimli) Öğrenme Ortamı Olarak BİLSEM

Bu kategorideki metaforlarda BİLSEM'in öğrenciler gözüyle değerli/kıymetli bir ortam olduğu gösterilmiştir. Bu kategori de toplam 6 metafor vardır (% 5,4). Tablo 9'da "Kıymetli Bir Ortam Olarak BİLSEM" kategorisinde yer alan metaforlar ve her bir metaforu geliştiren öğrenci sayısı ve yüzdesi sunulmaktadır.

Tablo 9. Değerli (Verimli) Öğrenme Ortamı Olarak BİLSEM Kategorisindeki Metaforlar

Metafor	Metaforu Kullanan Öğrenci Sayısı (f)	Metaforu Kullanan Öğrenci Yüzdesi (%)
---------	--------------------------------------	---------------------------------------

Benzersiz Çiçek	1	0,9
Cennet	1	0,9
Dünya	1	0,9
Güneş Paneli	1	0,9
Hayat Merkezi	1	0,9
Mücevher	1	0,9
TOPLAM	6	5,4

Kategoriye oluşturan metaforların öğrenciler tarafından ifadeleri şu şekildedir:

“BİLSEM hayat merkezi gibidir. Çünkü burası çok kıymetli” (Öğr.23). “BİLSEM cennet gibidir. Çünkü ben burada çok iyi bir eğitim görüyorum” (Öğr.39). “BİLSEM benzersiz çiçek gibidir. Çünkü her yaprağıyla değerlidir” (Öğr.92).

Kategori 9. İşbirlikli Öğrenme Ortamı Olarak BİLSEM

Bu kategorideki metaforlarda Bilsem’in, bir arada çalışmanın faydalarını kavratıcı özelliği üzerinde durulmuştur. Bu kategori de toplam 4 metafor vardır (% 3,6). Tablo 10’da “İşbirlikli Öğrenme Ortamı Olarak BİLSEM” kategorisinde yer alan metaforlar ve her bir metaforu geliştiren öğrenci sayısı ve yüzdesi sunulmaktadır.

Tablo 10. İşbirlikli Öğrenme Ortamı Olarak BİLSEM Kategorisindeki Metaforlar

Metafor	Metaforu Kullanan Öğrenci Sayısı (f)	Metaforu Kullanan Öğrenci Yüzdesi (%)
Kovan	2	1,8
İnsan Vücudundaki Sistemler	1	0,9
Vücut	1	0,9
TOPLAM	4	3,6

Kategoriye oluşturan metaforların ifadeleri şu şekildedir:

“BİLSEM kovan gibidir. Çünkü içinde eli boş yoktur ve emeklerinin karşılığını aynı bal gibi çok özel olan çocuklar yetiştir” (Öğr.59). “BİLSEM insan vücudundaki sistemler gibidir. Çünkü herkesin önemli bir görevi vardır” (Öğr.62).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmanın sonucunda, araştırmanın yapıldığı A, B, C şehirlerindeki 112 üstün yetenekli öğrencinin BİLSEM’lere yönelik düşünceleri metaforlar yoluyla ortaya çıkartılmıştır. Öğrencilerin BİLSEM’ler hakkındaki görüşleri; bilgi kaynağı ve aktarıcısı, eğlenceli öğrenme ortamı, güvenli öğrenme ortamı, eğitsel ihtiyaçlarının karşılandığı ortam şeklindedir. Ayrıca üstün yetenekli öğrenciler BİLSEM’leri; gelişimlerinin olduğu ortam, yönlendirici/şekillendirici, destekleyici, değerli (verimli) öğrenme ortamı ve işbirlikli öğrenme ortamları olarak gördüklerini metaforlar yoluyla ifade etmişleridir.

Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında BİLSEM’lerin kuruluş amaçlarına (MEB, 2007; BSMİDR, 2010) uygun olarak hizmet verdiği öğrencilerin metaforları yoluyla anlaşılmıştır. Bu amaçlardan bazılarının araştırma sonucunda ortaya çıkan kategorilerle birebir örtüştüğü görülmektedir. Örneğin; BİLSEM yönergesi (MEB, 2007), BİLSEM amaçları Madde 1/d’de üstün yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını amaçlamaktadır. Bu amacın gerçekleştiği üstün yetenekli öğrencilerin metaforlarıyla oluşturulan kategorilerden “Gelişmenin Olduğu Ortam Olarak BİLSEM” kategorisinin ortaya çıkması ile gerçekleştirildiği söylenebilir. Çünkü üstün yetenekli öğrenciler metaforlardan çıkan görüşlerine göre geliştiklerini fark edebilmişlerdir.

Öğrencilerin eğitim aldıkları ortamlara yönelik algılar bir hayli önemlidir. Öğrencilerin okulla ilgili algılarından olumlu olanları da mevcut iken (Aydoğdu, 2008; Demir, 2007; Cerit, 2006; Balcı, 1999), olumsuz olanları da mevcuttur (Akkaya, 2012; Saban, 2011; Aydoğdu, 2008; Balcı, 1999). Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında ise BİLSEM’lerle ilgili olarak üstün yetenekli öğrencilerin algılarının tamamının olumlu olduğu görülmektedir. Bu durum üstün

yetenekli öğrencilerin seçilerek BİLSEM'lere devam edebildiği için bu merkezlerin daha cazip hale gelmiş olabileceğinin göstergesidir.

Araştırmanın bulgularına bakıldığında dikkat çeken bir diğer durum ise özellikle Tablo 2'de gösterildiği gibi BİLSEM'ler üstün yetenekli öğrenciler tarafından, en çok (%31,6) “*Bilgi Kaynağı ve Aktarıcısı*” olarak görülmesidir. Bu durum BİLSEM'lerin okulların amaçlarını üstlenmeye çalıştığının veya üstün yetenekli öğrencilerin okullardan daha çok bilgiye ulaşmanın yolu olarak BİLSEM'i gördüklerinin bir göstergesi şeklinde yorumlanabilir. Araştırmanın bulgularından Tablo 3'e bakıldığında öğrencilerin büyük bir kısmının da (%21,4) BİLSEM'leri “*Eğlenceli Öğrenme Ortamı Olarak*” görmektedir. Eğitim görülen ortamı daha eğlenceli halde algılamak üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM'lere karşı algılarını da olumlu yönde etkilemiştir. Tablo 10'a bakıldığında ise en az metafor bulunduran (%3,6) kategori olan BİLSEM'lerin “*İşbirlikli Öğrenme Ortamı Olarak BİLSEM*” görülmektedir. Yine BİLSEM Yönergesi'ne (MEB, 2007) bakıldığında, öğrencilerin grup çalışmalarına yönlendirilmesi bir hayli önemlidir. Bu durum göz önüne alındığında BİLSEM'lerin üstün yetenekli öğrencilerin oluşturduğu grup çalışmalarına biraz daha önem vermeleri gerekmektedir.

Örgün okullarda görev yapan fen ve teknoloji öğretmenleri, BİLSEM'leri öğrenme ortamı olarak yeterli görmemektedirler (Kunt, 2012). Buna rağmen araştırmanın sonuçlarına göre üstün yetenekli öğrenciler BİLSEM'lerle ilgili olumsuz bir algıya sahip değildir. Bu durum örgün okullardaki öğretmenlerin BİLSEM'ler ve üstün yetenekli öğrenciler hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıklarının göstergesi olarak kabul edilebilir. Örgün okullardaki öğretmenlerin görüşlerini olumluya çevirmek için BİLSEM'lerle diyalog halinde olabilecekleri ortamlar yaratılmalıdır.

Sonuç olarak bu çalışma üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM'lere yönelik algıları hakkında bir görüş ortaya çıkarması açısından önemlidir. Tüm öğrencilerin BİLSEM'ler hakkında görüşlerinin olumlu olması sevindiricidir. Bununla birlikte üstün yetenekli öğrencilerin ülkemiz genelinde BİLSEM'lere yönelik algılarını ortaya koymak amacıyla farklı ve daha geniş kapsamlı araştırmalara da ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKLAR

- Akerlind, G. S. (2005). Variation and Commonality in Phenomenographic Research Methods. *Higher Education Research & Development*, 24(4), 321-334.
- Akkaya, E. (2012). *Ortaöğretim Öğrenci Ve Öğretmenlerinin Okul Ve İdeal Okul Algılarının Metafor Yoluyla Analizi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Altıntaş, E. (2009). *Purdue Modeline Dayalı Matematik Etkinliği ile Öğretimin Üstün yetenekli Öğrencilerin Başarılarına ve Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aydoğdu, E. (2008). *İlköğretim Okullarındaki Öğrenci ve Öğretmenlerin Sahip Oldukları Okul Algıları İle İdeal Okul Algılarının Metaforlar (Mecazlar) Yardımıyla Analizi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Osman Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Balcı, A. (1999). *Metaphorical Images of School: School Perceptions of Students, Teachers, and Parents From Four Selected Schools*, Yayınlanmamış Doktora tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baş, T. ve Akturan, U. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri Nvivo 7.0 ile nitel veri analizi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- BSMİDR (2010). “Bilim ve Sanat Merkezleri Süreci (Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitimi İç Denetim Raporu)” http://icden.meb.gov.tr/digeryaziler/Bilim_Sanat_Merkezleri_Ic_DenetimRa.pdf (Erişim Tarihi: 09.05.2012).
- Cerit, Y. (2006). School Metaphors: The View of Students, Teachers and Administrators. *Educational Science Theory and Practice*, 6(3), 692-699.
- Davaslıgil, Ü. (1990). Üstün Çocuklar, *Yaşadıkça Eğitim*, 13, 17-22.
- Demir, C., E. (2007). Metaphors As a Reflection of Middle School Students' Perception of School: A Cross Cultural Analysis. *Educational Research and Evaluation*, 13(2), 89-107.
- Eraslan-Çapan, B. (2010). Öğretmen Adaylarının Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Metaforik Algıları. *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*, 3(12), 140-154.
- Gagné, F. (2004). Transforming Gifts Into Talents: The DMGT As a Developmental Model. *High Ability Studies*, 15(2), 119-147.

- Gallagher, J., F. (2008). Psychology, Psychologists and Gifted Students. http://www.springerlink.com/content/978-0-387-74399_8/#section=135371&page=5&locus=26 (Erişim Tarihi: 09.05.2013).
- Gök, B. & Erdoğan T. (2010). Investigation of Pre-service Teachers' Perceptions About Concept of Technology Metaphor Analysis. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 9(2), 145-160.
- Gökdere, M. & Küçük, M. (2003). "Zihinsel Alanda Üstün Yetenekli Öğrencilerin Fen Eğitimindeki Durumları: Bilim Sanat Merkezleri Örneği". *Kuramda ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 3(1), 101-124.
- Karabulut, R. (2010). *Türkiye'de Üstün Yetenekliler Eğitiminin Tarihi Süreci*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kunt, K. (2012). *Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Üstün Yeteneklilik Ve Üstün Yetenekli Eğitimi İle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Zonguldak
- MEB, (2007). Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2593_0.html (Erişim Tarihi: 09.05.2013).
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Renzulli, J., S. (1999). What Is Thing Called Giftedness And How Do We Develop It? A Twenty- five Year Perspective. *Journal for the Education of Gifted*, 23(1), 3-54.
- Saban, A (2008). Okula İlişkin Metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 459-496.
- Saban, A. (2011). Prospective Computer Teachers' Mental Images About the Concepts of School and Computer Teacher. *Educational Science Theory and Practise*, 11(1), 435-446.
- Sak, U.(2010). *Üstün Zekâlılar*, Ankara: Maya Akademi.
- Semerci, Ç. (2007). Program Geliştirme Kavramına İlişkin Metaforlarla Yeni İlköğretim Programlarına Farklı Bir Bakış. *Ç. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(40), 125-140.
- Tantay, Ş. (2010). "Özel veya Üstün Yetenekli Çocuklara Eğitim Veren Okul ve Merkezlerin İncelenmesi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, A. & Hasan Ş. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, H. (2010). "Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Bir Model Olan Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEMLER) Üzerine Bir Araştırma", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.